

AZ ANGOL TOLMÁCS

Bohózat egy felvonásban

SZEREPLŐK:

EUGÈNE, tolmács
HOGSON, Betty apja
JULIEN CIGANDEL
DETEKTIVFELÜGYELŐ
SZÁLLODAI ALKALMAZOTT
BETTY
PORTÁSNŐ
RENDŐR, néma szereplő

A színhely Párizs, egy szálloda előcsarnoka. Jobbra az előtérben egy ajtó. Egy ajtó a háttérben is, mely a bejáratí folyosóra nyílik; innen balfelé lehet kijutni. Az előtérben balra egy másik ajtó; hátrább egy sarokban egy szállodai pult, mögötte egy rekeszes állvány, melyen a szobák kulcsai lógnak. Színes plakátszerű menetrendek mindenfelé a falakon. Hajójáratok és vonatok menetrendjei.

Az előtérben jobbra egy asztal, az asztalon ujságok, könyvek és egy telefonkészülék.

ELSŐ JELENET

JULIEN, BETTY, SZÁLLODAI ALKALMAZOTT, PORTÁSNŐ

JULIEN (az Alkalmazotthoz) Két szobára volna szükségünk.

ALKALMAZOTT Azonnal szólok a Madame-nak.

JULIEN Hol van a közelben egy postahivatal?

ALKALMAZOTT Itt rézsut szemben, a Madeleine mellett. Hozzak valamit az Urnak?

JULIEN (mintegy magának) Fel kell adnom egy táviratot Londonba...

Nem, majd inkább én megyek át.

ALKALMAZOTT (kimegy)

BETTY My dear, I am very tired. My clothes are dirty.

JULIEN Yes, my dear. De jobb, ha franciául beszél inkább. Így sokkal kevésbé leszünk feltűnők.

BETTY (végig idegen kiejtéssel, esetleg hangsúllyal)

Jaj, olyan rosszul beszélek franciául!

JULIEN Dehogyan, drágám! Maga meglepően jól beszél!

PORTÁSNŐ (bejön) Parancsol az ur?

JULIEN (a Portásnőhöz) Két szobát, de ne legyenek túl messze egymástól.

PORTÁSNŐ A tizenegyes és a tizenkettes szabad a második emeleten.

JULIEN A tizenegyes és a tizenkettes?

BETTY Ezek meg túl közel vannak egymáshoz!

JULIEN (halkan) Hallgass!

PORTÁSNŐ Volna szives beírni a nevét a vendégkönyvbe?

JULIEN Jobb, ha maga írja be a nevünket. Monsieur és Mme Philibert.

PORTÁSNŐ Csupán egy kis türelmet kérnék. Azonnal rendbehozatom a szobájukat. (Kimegy)

BETTY (Julienhez) Oh! Monsieur Phelebert! Oh! Madame Phelebert! Oh!

JULIEN Az igazi nevünket mégsem adhattam meg! Nem mondhattam, hogy Monsieur Julien Cicandel és Mademoiselle Betty Hogson! Hiszen azt állítja drágám, hogy édesatyja ismeri ezt a szállodát és képes még ide is utánunk jönni!

BETTY Hát igen, képes utánunk jönni!

JULIEN Tehát üldözni fog minket?

BETTY A helyzetünk egyenesen szörnyű! Maga Julien többször is említette ezt a szállodát otthon. Édes jó atyámnak kitűnő az emlékező tehetsége! Eszébe fog jutni, hogy: Hotel de Cologne. Ezt a nevet nehéz elfelejteni... De még ennél is rettenetesebb, amit most közlök magával. Azt hiszem, hogy az imént édes jó atyámat láttam. Egy pillanatra felvillant előttem szürke kalapja.

JULIEN Igazán, sok szürke kalapot láthat Párizsban!

BETTY Csakhogy én különleges formájáról felismertem ezen atyai kalapot!

JULIEN Hiába, a vér szava!... Olyan csacsi vagy, Betty!

BETTY (gyengéden) My dear!

JULIEN Ne mondd ezt, hogy "my dear". Mondd inkább, hogy "édes kis szívem!"

BETTY (nagy iparkodással próbálja kiejteni) Édes kis szívem!... O, mielőbb szeretnék a feleséged lenni!... Irtózatos amit csináltunk, hogy csak úgy megszöktünk hazulról!

JULIEN Nem tehattünk mást. Egyedül így érhetjük el, hogy kicsikarjuk apád beleegyezését.

BETTY De ha egyszer a főnöke azt akarja, hogy... hogy is mondják ezt franciául... to take as partner!

JULIEN Hogy társuljak veled.

BETTY Hogy tál-sül-jön veled... édes jó atyám, hogy is mondják ezt?... beleegyezett volna, hogy férjhez menjek magához!

JULIEN Tudom. De a főnököm egyre halogatja a döntést. Legutóbb is ezt mondta: "majd három hónap múlva meglátjuk." Édes jó atyja is egyre halogatja a dolgot, ő meg azt akarja, hogy előbb társuljak a főnökömmel. A fene egye meg! Tehát csak ilyen nagy horderejű dologhoz folyamodhattam, mint a lányszöktetés, ez volt az egyetlen lehetséges megoldás.

BETTY Azonnal ott kellett volna hagynia a főnökét: "Ugy? Szóval nem akar társulni velem? Akkor hát elmegyek!" Ezt kellett volna mondania, édes kis szívem!

JULIEN Igen, csakhogy egyelőre még nincs másik állásom. Ha pedig a szavamon fogott volna, ha azt mondja, hogy hát akkor menjek: egyszerűen pofára estem volna!

BETTY (tetszik neki) Pofára esett volna? Oh, miért esett volna pofára?... (Nevetve) Oh, monsieur Phelebert!

JULIEN És aztán, így a cégem költségén jöhettem át Franciaországba és ezzel háromezer frankot megtakaríthatok. A lányszöktetés költségeit tehát a cégem viseli!

BETTY Csak az nem tetszik nekem, hogy üzleti ügyekben majd sokszor el kell mennie...

JULIEN Időnként valóban lesz egy-egy vidéki kiszállásom, de nem fog sokáig tartani. És különben is, az csak jót tesz, ha néha-néha pár napra távol van egymástól két ember. Így nem unja meg egymást és nem unatkozik a másik társaságában!

BETTY O, én nem unatkozom soha veled!

JULIEN No, akkor vegyük olybá, hogy nem is mondtam semmit. Én se unatkozom magával. Érti már? Én mindig attól félttem, hogy maga unatkozik velem. De ha maga nem unatkozik velem, én sem fogok unatkozni magával... Most pedig itt kell hagynom egy félórára... Átszaladok a postahivatalba, mert táviratoznom kell a főnökömnek, hogy megérkeztem és meg kell keresnem egy ügyfelünket a Quatre Septembre utcában.

BETTY Hát itt hagy egyedül, magamra? És ha valamire szükségem lesz?

JULIEN Mi baj lehetne? Hiszen maga nagyon jól beszél franciául.

PORTÁSNŐ (bejön)

BETTY Csupán azokkal tudok franciául csevegni, akik angolul is tudnak, mert akkor úgy érzem, hogy angolul is mondhatom, amit nem tudok franciául. Mig egy született francia előtt legtöbbször meg se merek mukkanni... franciául...

JULIEN (a Portásnőhöz) Mondja... Ha jól tudom, ugye itt van tolmács?

PORTÁSNŐ Természetesen, Uram. Mindig van egy állandó tolmácsunk. Perceken belül itt lesz. És bármikor a rendelkezésükre fog állni. Különben a szobák máris rendben vannak, uram.

JULIEN (Bettyhez) Akkor felkisérem drágám és csak utána adom fel a táviratot.
(Kimennek)

MÁSODIK JELENET

PORTÁSNŐ, ALKALMAZOTT, majd EUGÈNE

PORTÁSNŐ Mondja csak, Charles, hogy lehet, hogy a tolmács még nincs itt?

ALKALMAZOTT M. Spork? Elfelejtette Madame, hogy ma nem tud jönni? Ma van a nővérenek a válópere. Utána az egész család együtt ebédel egy étteremben Neuillyben. De M. Spork gondoskodott helyettesről. Az illető éppen most érkezett meg! Kint vár a folyosón.

PORTÁSNŐ Küldje csak be. (Az Alkalmazott kinéz a folyosóra és jobb felé int. Eugène szép kényelmesen besétál és meghajtja magát.) Maga helyettesíti M. Sporkot? (Eugène csak a fejével int.) Akkor a feltételeket is közölte magával. Hat frankot kap egy napra. Igazán könnyű és jó kereset. A főnök ragaszkodik ahhoz, hogy mindig egy kitűnő tolmács álljon a vendégek rendelkezésére. Semmi más dolga nem lesz, csak ül itt és várja az idegeneket. Megértette? (Eugène meghajol. A Portásnő kis időre kimegy balra)

EUGÈNE (az Alkalmazotthoz, miután gondosan körülnézett) Mondja csak, sok itt az idegen?

ALKALMAZOTT Igen is, nem is. Attól függ, hogy főszezon van-e vagy sem. Főleg angolok járnak ide.

EUGÈNE (nyugtalanul) Ah!... És sokan fordulnak meg itt jelenleg is?

ALKALMAZOTT Jelenleg nem.

EUGÈNE (elégedetten) Oh!... És mit gondol, ma jön valaki?

ALKALMAZOTT Ezt meg honnan tudjam? Odaadom a sapkáját.
(Átad neki egy sapkát, amin ez a felirat van: "Interpreter" = "Tolmács") (Kimegy az Alkalmazott)

EUGÈNE (betűzve a feliratot) In-ter-pre-terr!... (A fejébe csapja a sapkát) Na, ezzel megvolnánk! Egy kívánságom van csupán, hogy egyetlen angol se tegye be ma ide a lábát! Mert egy bűdös szót se tudok angolul, de németül se, nem szólva az olaszról, meg a spanyolról - meg az angolnak az ő különféle nyelvjárásairól! Bár bizonyára hasznosak egy tolmácsnak, ha tudja őket!... Ezért haboztam is egy kicsit, hogy elfogadjam-e ezt a mai helyettesítést. De az ördögbe is! Nem vet fel valami nagyon a pénz. Ezért el kellett fogadnom az első kínáló alkalmat. Gondolom, ezek után érthető, hogy legőszintébb óhajom az, hogy egyetlen angol se tegye ide ma a lábát, mert valahogy hiányozna az elevenség a beszélgetésünkből!

PORTÁSNÓ (visszajön) Mondja csak... Valami nagyon fontosat elfelejtettem megkérdezni magától az előbb... Sok tolmács van, aki úgyahogy törve több idegen nyelvet is beszél, viszont alig tud valamit franciául. Mondja csak, maga jól beszél franciául?

EUGÈNE Hogyhogy jól? Tökéletesen!

PORTÁSNÓ Az imént, amikor nem felelt nekem, csak bólintott, képzelje, azt hittem, hogy nem nagyon tud franciául!

EUGÈNE O, efelől egészen nyugodt lehet! Csodálatosan, egyszerűen anyanyelvi szinten beszélek franciául!

PORTÁSNÓ Különben nincs sok idegen vendégünk jelen pillanatban. (Csöngetés hallatszik.) A telefon! (A jobb oldali asztalhoz megy. Felveszi a kagylót, majd egy kis szünet után) Londonból telefonálnak. (Eugène a pulthoz támaszkodva, meg se moccan. A Portásnó visszamegy a pulthoz) Mondtam, hogy Londonból telefonálnak! Angolul szót valaki bele a készülékbe! Menjen oda és beszéljen vele!

EUGÈNE (Lassan odaballag a készülékhez és fölveszi a kagylót) Halló!... (A közönséghez kétségbeesett arccal) Na tessék! Egy átkozott angol! (Kis szünet. Ismét a közönség felé) Egy megveszekedett árva szót sem értek belőle! De nem ám! (A kagylóba) Yes! Yes! (Kis szünet. A közönség felé reménytelen, kétségbeesett és tehetetlenségét kifejező mozdulatokat tesz... Majd ugyanilyen kétségbeesett és elkeseredett arckifejezéssel megint a kagylóba mondja:) Yes! Yes!

PORTÁSNÓ (a pultnál) Mit mondanak?

EUGÈNE Hogy mit mondanak? Teljesen érdektelen, amit mondanak!

PORTÁSNÓ Senkise telefonál Londonból csak azért, hogy semmit se mondjon!

EUGÈNE (a kagylóba) Yes! Yes! (A Portásnóhoz, meglehetősen nagy zavarában) Angolok, angolok, akik szobát szeretnének. Azért mondom nekik, hogy "Yes! Yes!"

PORTÁSNÓ De hát kérdezze meg tőlük, hogy mi az igényük? Hány szoba kell nekik?

EUGÈNE (teljes határozottsággal) Négy.
 PORTÁSNÓ És mikorra?
 EUGÈNE Jövő keddre.
 PORTÁSNÓ Hányadik emeleten?
 EUGÈNE Az elsón.
 PORTÁSNÓ Mondja meg nekik, hogy az első emeleten jelenleg csu-
 pán két szobánk van, a harmadik csak tizenötödikén lesz szabad. Vi-
 szont helyette két gyönyörű szobát tudunk adni a másodikon...
 EUGÈNE És ezt én mondjam meg nekik?
 PORTÁSNÓ Hát persze... maga a tolmács, nem én... (Eugène ha-
 bozik) De hát mire vár?
 EUGÈNE (a közönséghez) Most ugrik a majom a vízbe! Brrr! (Titokban
 egyre a Portásnót figyeli.) Lavatory, Machester, tisztelem! Chapeau!
 - tisztelem: Little tich, Regent Street! (Kis szünet. A közönséghez)
 Hát nem elkezdtek orditozni velem? (Leteszi a kagylót. A közönség-
 hez) A fene egye meg! Hát ebből nekem elegendem van! Csak nem kép-
 zelik, hogy hagyom, hogy órákon át így orditozzanak velem?
 PORTÁSNÓ (aki nem figyelt a tolmácsra eddig) Nagyon gazdag embe-
 rek lehetnek... Azt hiszem, Londonból egy háromperces telefon le-
 galább tíz frankba kerül!
 EUGÈNE Ha tíz frank egy háromperces beszélgetés, egy óra mennyibe
 kerül?
 PORTÁSNÓ (miután egy kicsit gondolkozik) Akkor körülbelül kétszáz
 frank egy óra. (Kimegy)
 EUGÈNE Kétszáz frank óradíjért orditoztak velem, a sárga földig lehord-
 va, az imént... Már előfordult, nem is egyszer az életemben, hogy
 letoltak, no de nem ennyiért! Mégis milyen jó az, ha az ember tud
 nyelveket! Ime, ez minden érvnél meggyőzőbben bizonyítja, hogy még-
 is csak kell angolul beszélni tudni! Jó volna, ha most itt volna vala-
 mennyi honfitársam, de különösképpen a tolmácsok, hogy ünnepélye-
 sen felszólítsam őket: tanuljon mindenki nyelveket! Ahelyett, hogy az
 iskolapadokban penészedve a latin magolásával, egy holt nyelvvel ve-
 szódnánk, nem volna-e helyesebb, ha a szüleink... No, a félreérté-
 sek elkerülése végett nem magamról beszélek, mert én soha nem ta-
 nultam latinul... nohát akkor fohászokjunk egyet és reménykedjünk
 abban, hogy mégse történik ma velem semmi különösebb katasztrófa!
 (A pulthoz támaszkodik és balfelé néz. Hogson hátulról és jobbról
 jön. Böröndjét a jobb oldali asztal bal oldalán lévő székre teszi le,
 plédjével együtt. Eugène-hez megy, aki nem látta bejönni és tovább-
 ra is hátat fordít Hogson-nak.)

HARMADIK JELENET

EUGÈNE, HOGSON, PORTÁSNÓ

HOGSON Is this the Hotel de Cologne?
 EUGÈNE (megfordulva) Yes! Yes! (a sapkáját úgy fordítja meg a fején,
 hogy az angol ne láthassa meg rajta az "Interpreter" = "Tolmács"
 feliratot)

HOGSON Very well. I want to ask if there is not here a young gentleman and a lady?

EUGÈNE Yes, Yes! (A baloldali ajtóig hátrál és eltűnik.)

HOGSON (a színpad elején) What is the matter with him? I shall speak to the interpreter... (Hátramegy) Interpreter! Interpreter!
(A Portásnő bejön balról.)
Oh! Good morning, madam! Can you tell me if master Cicandel is here?

PORTÁSNŐ Cicandle?

HOGSON Cicandel?

PORTÁSNŐ Biztosan valami vendég neve! Nem, itt nincs semmilyen Cécandle! (Megrázza a fejét) Nem, nincs!

HOGSON Now look here! This morning a young gentleman and a young lady?

PORTÁSNŐ (mosolyog, de rémület is van a mosolyában) O, egy bűdös szót sem értek belőle, hogy mit akar... Tolmács! Tolmács! Hol a csudában van? Hová tűnhetett el? (az Alkalmazotthoz, aki épp bejön) Nem látta a tolmácsot?

ALKALMAZOTT Az előbb még itt volt.

HOGSON (egy kis szótárban keresgélve) Rendőrség... felügyelő... here (mutatja, hogy: "itt".)

ALKALMAZOTT Mit mond?

PORTÁSNŐ Azt hiszem, egy rendőrfelügyelőre volna szüksége. (Az angolhoz ordítva és a háttér felé mutat) Itt van, nem messze a rendőrség!

HOGSON (egy pénzdarabot nyom az Alkalmazott markába) Rendőrség... felügyelő... ide jönni.

ALKALMAZOTT Tíz shillinget adott!

PORTÁSNŐ Megér az husz frankot is!... Hallgasson csak ide... Szaladjon át a rendőrségre és cipeljen ide egy felügyelőt. Majd aztán ő megmondja, hogy mit akar tőle.

ALKALMAZOTT Csakhogy nem tud franciául!

PORTÁSNŐ Nem baj, van tolmácsunk!

HOGSON Now I want a room!

PORTÁSNŐ A "room" az szoba. Ennyit még én is tudok angolul. Kap hát egy szobát. (az Alkalmazotthoz) Vezesse föl a tizenhetesbe. (Odadja a kulcsot)

HOGSON (mielőtt kimegy a jobb oldalajtón) Take my luggage.

ALKALMAZOTT (anélkül, hogy tudná, mit mondtak neki) Természetesen, uram.

HOGSON Take my luggage!

ALKALMAZOTT Hát hogyne! (És tovább áll mozdulatlanul)

HOGSON (odamegy hozzá dühösen) Take my luggage! (A bőröndjére mutat. Az Alkalmazott most felkapja. Hogson dühösen) Brrr! He doesn't speak english! Brrr!
(Kimennek jobbfelé)

PORTÁSNŐ De hát tényleg, hol lehet ez a tolmács?
(Kimegy hátul jobb oldalt. Ekkor jön be balról Betty és Julien)

NEGYEDIK JELENET

BETTY, JULIEN

BETTY Akkor hát elmegy? Ugye nem marad el sokáig?
JULIEN Csak a postára ugrom át.
BETTY Jaj, ugy félek! Az előbb mintha kiabálást hallottam volna! Azt hiszem, édes jó atyám hangja volt!
JULIEN De nem! Ez lehetetlen! Ez csak afféle üldözési mánia magánál, drágám. Ma reggel a szürke kalapját vélte felfedezni. Most meg azt hiszi, hogy a hangját hallotta. No akkor én megyek. A viszontlátásra.
BETTY A viszontlátásra, my dear.
JULIEN Mondja azt: édes kis szívem.
BETTY (majmolja) Édes kis szívem...
(Betty balra megy ki, Julien jobbra.)

ÖTÖDIK JELENET

EUGÈNE, PORTÁSNÓ, majd HOGSON, később a FELÜGYELŐ

EUGÈNE (Kevéssel ezután belopakodik a színre, balfelől lépve be, a sapkáját még mindig fordítva viseli.)
Senki! Végre, nincs itt senki! De még csak fél tizenegy van. És nekem éjfélíg itt kell rostokolnom az igazi tolmács helyett!
(Hátramegy, megáll egy kifüggesztett színes menetrend előtt és tanulmányozni kezdi.)
Este hét előtt már nem jön több vonat Londonból. Addig remélem, félig-meddig nyugtom lesz.
PORTÁSNÓ (jobbfelől jön be)
Tolmács! Hol a csudában volt az előbb?
EUGÈNE Az előbb?
PORTÁSNÓ Igen. Nyomatékosan közöltem magával, hogy itt kell tartózkodnia!
EUGÈNE Szélsébeesen kivágtattam az utcára, mert valaki segítségért kiáltott... spanyolul... de kiderült, hogy tévedtem, mégsem itt kiabáltak...
PORTÁSNÓ Ugy látszik, olyan szélsébeesen vágtatott ki, hogy még a sapkáját is fordítva tette fel!
EUGÈNE (a sapkájához nyulva) Jé! Igaza van!
PORTÁSNÓ Miért nem igazítja meg?... Tegye fel rendesen... És kérem, hogy el ne mozduljon most már innen! (A Portásnó a pult mögé megy, Eugène a pult előtt foglal helyet.) Mindjárt fog jönni egy angol, aki egy megveszekedett szót sem tud franciául... Egy rendőrfelügyelőért küldött... Fogalmam sincs, hogy mit akarhat tőle...
EUGÈNE (magában dörmögve) Nekem sincs. És nagy a valószínűsége, hogy nem is fogom megtudni soha!
HOGSON (hangja a színpalak mögül) Look here! Waiter!... Waiter! Bring us a bottle of soda water!

EUGÈNE O, micsoda érthetetlen egy nyelv! Hol vannak azok az idők már, amikor mindenki tudott franciául a földtekén! Ha jól tudom, van egy társaság, amely a francia nyelv propagálására alakult! Ugyan mivel tölthetik a tagjai az idejüket, ha még ezt a pofát se tanították meg franciául?

HOGSON (bejön balról, ugyanabban a pillanatban, amikor jobbfelől megjelenik a Felügyelő.)
Well, what about that Inspector?

FELÜGYELŐ Na, mi van? Ez az ur hivatott? Nem látszik rajta, hogy valami nagy baj történt vele! Leesett volna talán a korona a fejéről, ha átjön a rendőrségre?

HOGSON Yes!

FELÜGYELŐ Semmi yes! Nálunk az a szokás, hogy aki valamit akar, az átjön a rendőrségre!

HOGSON Yes!

FELÜGYELŐ (kicsit megbékülve) Látszik magán, hogy jól nevelt ember. Legközelebb azonban alkalmazkodnia kell a vendéglátó ország szokásaihoz!

HOGSON Yes!

FELÜGYELŐ Ezt már szeretem! Még jó, hogy ilyen könnyen meg tudja vele értetni magát az ember!

PORTÁSNÓ Egyetlen megveszekedett szót sem tud franciául!

FELÜGYELŐ Én pedig egy bűdös szót sem angolul!... No, így aztán nagyon jól meg fogjuk érteni egymást!

PORTÁSNÓ (Eugène-hez, aki szinte észrevétlenül átlöpözött a színpad háttérébe.) De van tolmácsunk! Tolmács!

FELÜGYELŐ Kérdezze meg tőle, hogy mit akar? Miért hivatott?

HOGSON (Megpillantja Eugène sapkáján az "Interpreter" = "Tolmács" feliratot. Elégedetten kiált fel.) Oh! Interpreter!

EUGÈNE Yes! Yes!

HOGSON Tell him I am James Hogson, from Newcastle... Tell him! I have five daughters. My second daughter, Betty, ran away from home in company with a young gentleman, master Cicandel... Tell him. (Eugène csak mereven bámul rá, de ki se nyitja a száját, sőt meg se moccan, szinte lenyűgözve hallgatja.) Tell him!... (Dühbe gurulva.) Tell him, I say!

FELÜGYELŐ Mit mond?

EUGÈNE Nagyon bonyolult... Valóságos regény, amit elmondott... Ez az ur itt angol!

FELÜGYELŐ Ezt én is tudom.

EUGÈNE De még én is! Párizst jött megcsodálni, mint minden angol...

FELÜGYELŐ És ezért hivatott ide egy detektívfelügyelőt?

EUGÈNE Nem... dehogy! Ne legyen olyan türelmetlen! Hagyjon egy kis időt, hogy pontosan lefordítsam!

HOGSON Oh! tell him also this young man is a frenchman and a clerk in a bankinghouse of Saint-James Street.

EUGÈNE Na persze! (A Felügyelőhöz) Egy angolnak, aki most érkezett meg rövid idő előtt Párizsba, ugyan miért van szüksége egy detektívfelügyelőre? (Kissé zavartan) Ellopták az ékszerét... illetve a pénztárcáját. (Hirtelen felragyog az arca, mint akinek remek ötlete

(Eugene)támadt.) Így történt: az ur leszállt a gyorsvonatról, és....

HOGSON Tell him, that the young gentleman...

EUGÈNE (Hogsonhoz, a kezével olyan mozdulatot tesz, hogy elhallgasson már végre; fogja be a száját.) Kuss! (A Felügyelőhöz) Tehát leszállt a gyorsvonatról a Gare du Nord-on, amikor egy egyén nekirontott és kikapta a pénztárcáját a zsebéből.

(A Felügyelő félrevonul, kissé balra, hogy jegyzeteket csináljon.)

HOGSON (megerősítve Eugène elbeszélését, storyját)

Yes!... Very well... Yes!

EUGÈNE (csodálkozva) Yes?... (Magában) No öregem, még az a szerencse, hogy nem vagy valami nehéz fickó!

(Elsétál a színpad háttére felé. Hogson a Felügyelőhöz megy és elhuzza a levéltárcáját.)

FELÜGYELŐ (csodálkozva) Micsoda? Két levéltárcája van? (A tolmács-hoz) Két levéltárcája volt?

EUGÈNE Hogyne! Az angoloknak mindig két levéltárcájuk van!

HOGSON (A levéltárcáját odanyújtja a Felügyelőnek.)

The... young man's... photo... photograph!

FELÜGYELŐ (mégjobban csodálkozva) Annak a fényképe, aki kirabolta?

HOGSON Yes!

FELÜGYELŐ Egyenesen elképesztőek ezek az angolok! Egy ismeretlen nekik megy az utcán és kilopja a levéltárcát a zsebéből... És már fényképük is van róla!... (Egy kis tünődés után) Ez meg hogy lehetséges?

EUGÈNE Nem mondtam, hogy az a férfi, aki nekiment, régi jó ismerőse?

FELÜGYELŐ Nem mondta! Hogy hívják? Kérdezze csak meg a nevét!

EUGÈNE Miért kérdezzem meg? Egyszer már megmondtam a nevét... Ugy hívják hogy... John... John... (Olyasféle hangot ad, mintha krákogna, vagy harákolna, vagy pedig a torkát köszörülné) Lroux!

FELÜGYELŐ Micsoda? És hogy írják?

EUGÈNE Hogyhogy hogyan írják?... Duplavé... ká... em... ix....

FELÜGYELŐ És hogy az ördögbe ejtette ki?

EUGÈNE (ugyanaz a játék, mint előbb) Cronic!

FELÜGYELŐ Na végre! Kezdetnek ez épp elegendő felvilágosítás!

Most akkor hát aktívan nekilátok a nyomozáshoz!

EUGÈNE Igen, igen, menjen csak! (Az angolra mutat) Az ur nagyon fáradt, nagyon megviselte ez az ügy! Azt hiszem, egy kicsit le fog pihenni!

FELÜGYELŐ Jó, megyek. (Az angolhoz) Most akkor aktívan nekilátok a nyomozáshoz!

(Kimegy)

HATODIK JELENET

AZ ELŐBBIEK, a FELÜGYELŐ kivételével.

- HOGSON (Eugène-hez) What did he say to me? (Eugène bólint, anélkül, hogy bármit is mondana.) What did he say to me? (Eugene újból bólint. Hogson hangosabban, majdnem hogy ordítva) What did he say to me?
- EUGÈNE Yes! Yes!
- HOGSON (éktelen dühbe gurulva) WHAT: "Yes! Yes!""? Damn it all!
- PORTÁSNŐ Mit mondott?
- EUGÈNE Semmit!
- PORTÁSNŐ Nagyon dühösnek látszik!... Kérdezze meg, hogy mi baja van?
- EUGÈNE Nem, nem, békén kell hagyni! Azt mondta, hogy hagyjuk őt békén! Azt mondta, ha egyetlen szót is szólunk hozzá, azonnal elmegy a szállodából!
- PORTÁSNŐ Ez megőrült! Ez egy diliházból megszökött őrült!
- EUGÈNE (félre) Vagy egy mártir!... Nem, mégse! A mártir én vagyok!
- HOGSON (A Portásnőhöz keményen) Bad, bad, interpreter!
- PORTÁSNŐ Mit mondott?
- HOGSON (egyre jobban felemelve a hangját) Rousz! Rousz interpreter!
- EUGÈNE (vállat vonva) Prousz! Prousz! Ki a fene érti ezt a tájshólast angolul?
- HOGSON (dühösen a Portásnőhöz) Look here, madam!... I never saw such a damned hotel in my life! (A tolmácshoz) Never... and such a fool of interpreter!
- (Méltatlankodva kimegy, balfelé)
- PORTÁSNŐ Milyen dühös volt!
- EUGÈNE Szó sincs róla! Épp ellenkezőleg! (Utánozva az angol méltatlankodó dühös kivonulását) Hiába, az angol szokások egészen mások, mint a franciák. Más nép - más szokások!
- PORTÁSNŐ Egy pillanatra el kell mennem! Nagyon kérem, hogy feltétlenül maradjon itt!
(Ő is kimegy.)
- EUGÈNE (zsebkendőjével megtörli a homlokát és csüggedten leroskad egy székre, a pult közelében.)
O, milyen isteni lehet most Dél-Franciaországban, egy nyugodt kis faluban! Itt meg folyton ezek az idegenek! Itt nyűzsögnek örökké a nyakunkon!... O, milyen nyugodt, békés életem lehetne ott lent! A parasztok igaz, hogy ott tájshólastban beszélnek. No, de legalább nem kellene válaszolnom nekik! Elvégre nem vagyok én tájshólast-tolmács!

HETEDIK JELENET

EUGÈNE, BETTY

BETTY Interpreter!

EUGÈNE Na fene, már megint egy ánglus! (Mutatja Bettynek, hogy fáj a torka.) Fáj a torkom... Berekedés... (Félre) Nem érti!... Mind-
ezt angolul kellene elmondanom neki!

BETTY Nem tud beszélni?

EUGÈNE (nagyon lendületesen, a szokott hangján) Hát maga beszél fran-
ciául?!?! Mért nem ezzel kezdte mindjárt?

BETTY Hát akkor mégis tud beszélni?

EUGÈNE (újra az előbbi fejangot erőltetve) Még nem nyertem vissza tel-
jesen a hangom. De már kicsit jobb! (A saját, természetes hangján)
Most beugrott, most már jó lesz! Ne is beszéljünk róla.

BETTY Do you know the post office is far from here?

EUGÈNE O, ha egyszer tud egy kicsit franciául, mért szórakozik azzal,
hogy most megint angolul szól hozzám? Így sohasem fog megtanulni
rendesen franciául!

BETTY Olyan keveset tudok!

EUGÈNE Az nekem épp elég! Különbén ahhoz szeretném hozzászoktatni,
hogy merjen franciául beszélni! Ha angolul szól hozzám, - ezt komo-
lyan elhatároztam ám! - egyszerűen nem fogok válaszolni. Megértet-
te?

BETTY (könyörgésre fogja a dolgot) Oh! I speak french with such a
difficulty!

EUGÈNE (energikusan rázva a fejét) Nem vagyok hajlandó megérteni! Ér-
tette?!?! Egyszerűen nem vagyok hajlandó megérteni!

BETTY No... akkor elmondom... (Hirtelen észreveszi Hogson szürke
kalapját az asztalon) Oh!

EUGÈNE Mi az? Mi történt?

BETTY Kinek a kalapja ez a szürke?

EUGÈNE Egy angol uré. Az előbb itt felejtette.

BETTY (odamegy a kalaphoz) Oh! (megnézi a kalap belsejét) My father's l
(a tolmácshoz, gyorsan pergő hangon) Oh! My friend is out! My friend
left me alone! He is not returned yet! I am going in my room!

EUGÈNE Igen, igen! Rendben van.

BETTY Felmegyek a szobámba.

EUGÈNE Igen?... Hogyne! Menjen csak fel, menjen! (Betty kimegy a
szinről) Ezzel a lánnyal legalább lehetett némi szót érteni. Nem úgy,
mint azzal az angol pasassal! Egyszerűen képtelenek, vagy nem haj-
landók megtanulni a nyelvünket ezek a fickók! Ezt nevezem én angol
gögnek! Olyan gögösek, mint...

NYOLCADIK JELENET

EUGÈNE, JULIEN

- JULIEN (balfelől jön be) Interpreter!
- EUGÈNE Nem, nem! Torkig vagyok az egésszel! Az én türelmemnek is van határa! Egyszerűen nem akarok karriert csinálni, mint tolmács! Tul sok itt az angol! Elmondhatatlanul sokan vannak! (Julien-hez) Pofa be, te roszbif zabáló! A könyökömön jöttök már ki!
- JULIEN Te még inkább a könyökömön jössz ki! Ehhez aztán pofa kell, hogy valaki így dumáljon a vendégekkel! Majd beszélék a göréddal és úgy kirugnak, hogy a lábad se éri a földet!
- EUGÈNE (elkapja Julien kezét és hevesen szorongatja) O, milyen remekül tud franciául! Milyen izesen beszél! Milyen árnyaltan! Köszönöm, köszönöm! Az embert mintha hájjal kezegetnék, amikor hallja azt az édes jó anyanyelvét! Mondja csak még egyszer: "Ehhez aztán pofa kell!" Meg hogy "úgy kirugnak, hogy a lábad se éri a földet!" Most, hogy végre összeakadtam egy igazi honfitársammal, egy nagy, egy igen nagy szivességet kérnék magától. Képzelve, csak nagyon keveset tudok angolul. Jól beszélék spanyolul, olaszul, törökül, oroszul, oroszlánul...
- JULIEN Beszél spanyolul? Que hora son?
- EUGÈNE Nehogy megtévedjünk... Én azt mondtam, hogy...
- JULIEN Én meg kérdeztem valamit. Que hora son? Válaszoljon hát!
- EUGÈNE Ragaszkodik ahhoz, hogy azonnal válaszoljak? Egy kis gondolkodási időt kérek!
- JULIEN Ahhoz gondolkodási idő kell magának, hogy megmondja nekem: hány óra van?
- EUGÈNE (megnyugodva) Féltizenkettő... Figyeljen csak ide... Igazán nagy szivességet tenne nekem. Egy angollal kellene beszélnie, aki itt szállt meg. Olyan tájszólásban beszél, amit véletlenül nem értek! Egyszerűen fogalmam sincs, hogy mit akar tőlem!
- JULIEN Hol van ez az angol?
- EUGÈNE Mindjárt megkeressük... O, maga igazán nagyon kedves, hogy hajlandó erre a szivességre... Viszontszolgálataimra bármikor számíthat...
- JULIEN Ne fecsegjen, hanem gyereünk!
- EUGÈNE Biztosan beült a kis szalonba. Nézze csak, itt van a sapkám! (Julien fejébe nyomja a sapkát) Most tehát maga a tolmács! (A bal oldali ajtóhoz megy) Monsieur) Monsieur!
- JULIEN Inkább azt mondja, hogy: Szór!
- EUGÈNE Szór! Szór! (Visszamegy Julienhez) Azt akarom mondani neki, hogy itt van egy jó tolmács!
- JULIEN A good interpreter!
- EUGÈNE Jó, jó! Good interpreter! (Elégedetten) Azt hiszem, nagyon kellemes angol társalgásnak leszek a fültanuja a két gentleman között! (Az ajtóhoz megy) Szór! Szór! A good interpreter! (Belép Hogson, Julien amint megpillantja, azonnal hátat fordít neki nagy sietve.)

KILENCEDIK JELENET

AZ ELŐBBIEK, HOGSON, majd a FELÜGYELŐ, BETTY, a PORTÁSNŐ,
az ALKALMAZOTT, egy RENDŐR

- HOGSON (kintről) Allo! A good interpreter! All right! (Bejön) (Julienhez)
Oh! is this the new man? Very well! I want to get my breakfast served in the dining room, but on a separate table.
(Julien először lassan, majd nagyon gyorsan áthuz a színen átlós irányban és eltűnik a jobb oldali ajtón.)
- EUGÈNE (csodálkozva) No, ugylátszik nem én vagyok az egyetlen, aki menekül az angolok elől!
- HOGSON (Eugène-hez) What is the matter with him?
- EUGÈNE Nem öregem, nem én mentem el, hanem ő! (Nagyon kedvesen) Viszontlátásra, Monsieur! A viszontlátásra!
- HOGSON (dühösen) What do you mean, you rascal, stupid scoundrel, you brute, damned frog eating beggar!
(Kimegy balra.)
- EUGÈNE (egyedül) Nem és nem! Ezzel a pasással soha nem fogok tudni jó kapcsolatot kialakítani! Pedig ez egyszer valóban segíteni akartam neki! (Balfelől zajt hallani.) Már megint mi ez a lárma? Valakit gyilkolnak! Hü, micsoda verekedés! De legalább franciául beszélnek. Akkor jó! Ha nem angolul veszekszenek és verekednek, nekem aztán semmi közöm hozzá!
- FELÜGYELŐ (Egy rendőr lépked mögötte, aki Julient vonszolja a karjánál fogva. Eugène-hez)
Megvan a tolvaj! Itt van ni! Épp itt álltam a kapu előtt, amikor látom, hogy ész nélkül rohan ki a szállodából! Rögtön felismertem a fényképről! Azonnal keritse nekem elő azt az angol urat! Hadd tudja meg, hogy milyen a francia rendőrség! Amint felismerjük, máris nyakoncsipjük! (A tolmácshoz) Keritse nekem elő azt az angolt, a föld alól is! És maga is jöjjön vissza velem, mert szükségünk lesz a szolgálataira!
- EUGÈNE Jó, hogy mondta! (Félre) A szálloda padlásán eddig még nem is voltam! Nem árt, ha kicsit ott is körülnézek! (Kimegy, balfelől)
- JULIEN De végül is mit jelentsen ez? Maga letartóztatott! Letartóztatott! Nem lehet valakit csak úgy ukk-mukk-fukk letartóztatni! Fog még hallani rólam! erről biztosíthatom!
- FELÜGYELŐ Csak semmi tiltakozás! Maga az, akit úgy hívnak, hogy... (Próbálja kiejteni azt a szót, amit felírt a noteszébe.) Dupla vé, ká, emm, ix?... O, ne játssza meg nekem itt az ártatlant! Majd mindent megmagyarázhat a rendőrőrszobán! (Az Alkalmazotthoz, aki épp belépett) Keresse meg és hozza ide azonnal azt a nagy darab szürke kalapos angol urat, aki ma reggel érkezett! Meg a tolmácsot is!
- JULIEN (próbálja kiszabadítani magát a rendőr szorításából) Szürke kalapos?
- FELÜGYELŐ Nocsak? Ez már mond neked, ugye valamit?! (A rendőrhöz) Fogja csak szorosabban!

BETTY (bejön a jobboldali ajtón) O, édes kis szívem!

FELÜGYELŐ Tartóztassa le ezt a nőt is! Igy hát megvan a cinkostársa is.

(A Rendőr elkapja Betty karját)

BETTY O my dear! Mi történt?

JULIEN Igaza volt ma reggel. A szürke kalap itt van...
(Betty remegni kezd)

FELÜGYELŐ Pofa be! Csak semmi titkos jeladás, semmi virágnyelv! Különbösen biztosíthatom, hogy nem fogom elfelejteni ezt a szürke kalapot! (A Rendőrhöz) Látta, hogy megrémültek, amikor kiejtettem ezt a szót, hogy szürke kalap? Egy iszonyatosan ártalmas bandát fűleltünk le, azt hiszem! Ezért még elő fognak léptetni engem!

ALKALMAZOTT (bejön balról Hogsonnal)
Tessék, itt van az az ur! A tolmácsot viszont nem találok!

HOGSON (észreveszi Bettyt, aki kezeibe rejti az arcát, Hogson, mintha prédikációt mondana.)
Oh, Betty! Are you still my daughter? Is that you? Have you thought of your poor mother's anxiety and despair? (Szárason a Felügyelőhöz, aki félbe akarja szakítani) Leave me alone! (Bettyhez) Have you thought of the abominable scandal...

FELÜGYELŐ Kár ilyesmire vesztegetnie az idejét! Én már régóta megszoktam arról, hogy erkölcsi prédikációt tartsak holmi csirkefogóknak!

HOGSON (A Felügyelőhöz bizalmas hangon)
My friend, I have five daughters. My second daughter, Betty, ran away from...

FELÜGYELŐ (Julienre mutatva)
Jól van, elég volt! Mondja: ez az az ember, aki ellopta a maga levéltárcáját?

HOGSON (energikusan) Yes!

JULIEN Micsoda? Most még ráadásul tolvajlással is vádol? You told this man I robbed your pocketbook?

HOGSON My pocketbook!... but I never said such a thing!

JULIEN Hallotta? Soha életében nem mondta ezt!

FELÜGYELŐ Nekem aztán mondhatja, mert én nem tudok angolul! Azt mesél be neki, amit akar... Gyerünk az órszobára! Mindketten! Mozgás! Egy-kettő!

JULIEN (Hogson-hoz) Do you know he will send your daughter to prison!

HOGSON My daughter! My daughter into prison!
(Mégfogja a lánya karját és nem engedi elmenni)

PORTÁSNŐ (bejön) Hát itt meg mi van?

FELÜGYELŐ O, unom-unom már magukat! Mindnyájan a könyökömön jönnek ki! Az egész társaságot beviszem. Majd a rendőrségen magyarázzák ki magukat, ha tudják!

BETTY De hiszen én a lányavagyok!

FELÜGYELŐ Micsoda? Tréfálnak velem?
(A telefon hosszan csöng)

PORTÁSNŐ (odamegy és fölveszi a kagylót)
Londonból telefonálnak. M. Julien Cicandelt keresik!

JULIEN Én vagyok!

PORTÁSNŐ Maga? Maga Philibert! Legalábbis ezt a nevet mondta be
nekem!

JULIEN Ugyanakkor Cicandelnek is hívnak, érti?

FELÜGYELŐ Meg duplavé ká em ix! O, itt valami nem stimmel! Egy-
re-egyre gyanusabb!

JULIEN Legalább hadd beszéljek velük.
(A telefonhoz megy, a rendőr elkiséri, továbbra is a karjánál fogva
Julient.)
Halló? Halló! (A többiek felé) A főnököm hiv Londonból!... Yes!...
Yes!... Azt mondja, hogy már előbb is keresett, de biztosan téves
kapcsolás volt, a szálloda helyett a bolondok házával kötötték össze!
(A telefonba) All right! Oh, thank you! Thank you! (Bettyhez) A fő-
nököm azért telefonál, hogy mégis beleegyeznek abba, hogy betársul-
jak a cégbe!

BETTY (boldogan felkiált) Oh papa! papa! He will interest Julian in
the bank!

HOGSON He will? he really?...

BETTY Yes! Oh, I am happy! I am so happy!

JULIEN Nem árt ha a papája a saját fülével is hallja! (Hogsonhoz)
Listen yourself!

HOGSON (miközben a telefonhoz megy, a Felügyelőhöz)
Ah! It is a good thing! (leül a székre) Halló! Halló! Speak louder;
I can't hear you... halló! All right!... If you interest Julian, I
have nothing more to say... That's good... thank you... Good bye.
(Fölkel a székről, Julienhez.) My friend, I give you my daughter!
(Betty megcsókolja az apját, majd Julien karjaiba veti magát)

EUGÈNE (balról jön be) Hát itt meg mi van?

FELÜGYELŐ Nem mindennapi dolgok történtek, az szent igaz! Emlék-
szik még arra az angolra, aki az imént arról tett panaszt, hogy
kirabolták? Minden képességemet latba vettem, hogy a föld alól
is, de előkerítsem a tolvajt! A fülénél fogva cipeltem ide. És erre
mi történt? Hozzáadja a lányát feleségül! Eztán bárki bármit fog
nekem mondani az angolokról, isten bizony, nem fogok meglepődni!
(Kimegy, a rendőr utána siet)

EUGÈNE (elnézi a fiatal párt) És most boldogok?

JULIEN O, nagyon!

EUGÈNE Ha nem tudnák, az egészet nekem köszönhetik!

JULIEN Igen? Ezt nem értem.

EUGÈNE Hosszu volna ezt most elmagyarázni, de ha igazán hálás akar
lenni hozzám, valami állást kerithetne nekem Londonban!

JULIEN Mint tolmács akar működni?

EUGÈNE (elborzadva) Nem! Dehogy! Még ma abba hagyom a tolmács-
lást! Mától kezdve nyelveket akarok tanulni!

JULIEN Az apósom biztosan fog találni valami megfelelő állást magá-
nak Londonban!

HOGSON (Eugène kezét szorongatva) My fellow, since you are his
friend, you are my friend!

EUGÈNE (Hogsonhoz) Csak tudnám, hogy miről dumál? (Julienhez) Sze-
retnék valami nagyon kedveset mondani neki, csak az a baj, hogy
egy kukkot sem tudok angolul! Fordítsa ezt le nekem, hogy elmond-
hassam neki.

JULIEN He cannot understand!

EUGÈNE (Hogson kezét szorongatva) Csak legalább meg tudnám jegyezni! Azt hiszem, valami ilyesfélét mondott: Nincs mese, mert meghalt Andersen!

FÜGGÖNY